

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:
Cím: *Buda a török alatt a vallási türelmesség klasszikus földje volt*
Forrás: *Pesti Napló*

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1925"

Személy

3m

1925. 5. 19.

füz.) (C

halálával mindez szinte egy csapásra megváltozott, a humanisták néhány év leforgása alatt elhagyták a királyi udvart és a városnak eltűnt régi fénye.

Buda napja leáldozott.

A török-megszállás.

Jött a török-megszállás és a magyar főváros képe teljesen átalakult. Sokáig tartott, míg a törökök végleg birtokukba vették Budát és csupán azért tették eredeti szándékuk ellenére, hogy megakadályozzák osztrák kézbe jutását. 1540-ben tartották meg bevonulásuk alkalmával az ünnepélyes istentiszteletet, amelynek jelentőségét az adta meg, hogy ezután csak kényszernek engedve vonulhattak újra a török seregek a megszállott városból. A begler bég, a megszállott Magyarország kormányzója nem lakott Mátyás király várában. Ez a jog csak a török szultánt illette meg és az ő megközelíthetőségét szimbolizálta a királyi vár üresen maradása. A begler bég egy fasátorban lakott, ami viszont azt fejezte ki, hogy hadiállapotban, állandó harcra készen tartózkodnak a törökök Magyarországon. Érdekes, hogy a budai basa diplomáciai nyelvé az osztrák udvarral szemben magyar nyelv volt és hogy a basák között legtöbbször bosnyák származásúak voltak, de volt közöttük oláh, orosz, zsidó, sőt magyar származású is. A zsidóknak egyáltalában igen jó dolguk volt a török megszállás alatt. Ruhájukon török felhordat viseltek, jelezve török állampolgárságukat, hadsereglítói voltak a török csapatoknak és ezen idő alatt fölülte meggazdagodtak. De a többi vallásfelekezeteket sem háborították a megszállók vallásuk szabad gyakorlásában és ennek a körülménynek tudható be, hogy ez alatt az idő alatt a felekezeti villongás-

Buda a török alatt a vallási türelmesség klasszikus földje volt

Mit írtak fővárosunkról az egykorú utazók?
Ballagi Aladár előadása az Akadémián

(Saját tudósítónktól.) A főváros egyesítése 50 éves jubileumának alkalmából rendezett ünnepségeknek legmaradandóbb emléke lesz Ballagi Aladárnak, a kiváló történettudósnak, ez alkalomból megjelenő legújabb műve, amelyet *Pest és Buda a világirodalomban* címmel a székesfőváros közönségének megbízásából írt. Ez a munka Ballagi nagy Hungarica gyűjteményén alapszik és tulajdonképpen *Pest és Buda 1473-tól 1711-ig terjedő bibliográfiáját öleli fel*. De Ballaginak a bibliográfia csak alapul szolgál a főváros művelődéstörténetének nagyszabású ismertetésére: könyvében bemutatja, hogy milyen vallomást tettek fővárosunkról az egykorú és közel egykorú utazók és tudósok, milyen benyomásokat nyertek Pest és Buda lakosságáról, kultúrájáról, berendezkedéséről. A hatalmas munka első kötete két részre oszlik, egyik *Mátyás királytól Buda elvesztéséig* terjed, a másik a török uralom alá került főváros irodalmi emlékeit dolgozza fel.

A közeljövőben jelenik meg ez a harminc éves mű, mely 1097 különböző forrást ismertet. Hétfőn délután a Magyar Tudományos Akadémia második osztályának felolvasó ülésén mutatta be Ballagi Aladár ezt a munkáját, alig egyórás előadás keretében.

Mátyás egyeteme és könyvtára.

Elsősorban Mátyás király könyvtárának jelentőségéről emlékezett meg és kimutatta, hogy ez a könyvtár az itáliai határokon túl megnyitott első nyilvános könyvtár volt. Kiemelte, hogy a könyvtár megalapítása abban az időben olyan hatalmas kultúrtörténet volt, hogy a magyar főváros nemzetközi értékelésére mindmáig kihatott. Bebizonyította, hogy nem a törökök pusztították el ezt a páratlan szép-

ségű könyvgyűjteményt, hanem a Jagello- királyok könnyelműsége, akik szétajándékozták külföldi követeknek és e célból Budát meglátogató cseh tudósoknak a legértékesebb példányokat. Mátyás király egyetemének korántsem volt ilyen nagy nemzetközi értéke, bár az egykori források és ezek alapján a tudomány is azt hirdették, hogy Mátyás negyvenéves diák számára óhajtott Budán főiskolát alapítani. De Ballagi sok adat alapján bebizonyította, hogy ez a negyvenéves szám az akkori szóhasználatban csupán a »sok« kifejezésére szolgált és e szám már azért is teljes lehetetlenség, miután az összes német főiskolák akkori hallgatósága sem érte el a hétezeres számot. Nem negyvenéves, csupán negyven hallgatója lehetett a magyar egyetemnek, ezek a szentdomonkosrendiek zárdájában nyertek elhelyezést és mindössze egy-két tanár vezette az oktatást.

Az idegenforgalom és a szentek ereklyéi.

Az idegenforgalomnak akkoriban persze egészen más formái voltak, mint manapság. Különösen nagyfontosságúak voltak ebben a tekintetben a szentek ereklyéi, úgyhogy egykorú utazók az ereklyék száma alapján állapították meg a különböző városok ranglistáját. Buda ezen a téren is az első helyek egyikét töltötte be. Őt világhírű ereklye csábította Budára a jámbor zarándokokat és mivel az illető szentek ünnepeivel negyven-negyvennapos búcsú is volt egybekötve, érthető, hogy ez a kultusz mily nagymértékben járult hozzá a magyar főváros idegenforgalmának föllendítéséhez. Egyáltalában ebben az időben Buda kulturális központ volt. Mátyás király

sok olyannyira megszűntek, hogy például az egyik budai templomban felváltva tartottak protestáns és katolikus istentiszteletet. A város lassanként keleti karaktert vett föl, mecsetek, közutak, fürdők épültek, amelyekoly híresek voltak, hogy a külföldi utazók sohasem mulasztották el ezeknek a nagy gyógyhatású fürdőknek meglátogatását. Jellemző, hogy még néha a rabok is kikönyörögték török uraiktól, hogy megfürödhessenek a csodatevő vízben. Ekkoriban lett nevezetessé a két szentéletű török sírja, melyek közül az egyik, *Gül Baba* temetkező helye, ma is zarándokhelye a mohamedánoknak. *Gyönyörű virágoskertek is épültek a budai hegyek oldalán,* melyek azonban az idők folyamán újra kipusztultak. De csak Buda városára magára hatott jótékonyan a török megszállás, viszont több kilométernyi távolságban teljesen elpusztították a hódítók a város környékét, olyannyira, hogy mérföldnyire sem lehetett a város falain túl lakosságot találni.